

و کبر ثالث هم بدین معنی آمده و بر (بالغ) به بای فارسی گوید که پیمانۀ شرابی را گویند که
 از شاخ گریگ، ن و گا و و استخوان فیل و چوب سائند صاحب رشیدی بذکر معنی اول
 نسبت معنی دوم فرماید که این ولایت از ترکستان است که آن را (خان بالغ) هم گویند
 صاحب جامع بر معنی اول قانع مؤلف عرض کند که در ادعوی زبان لقبول منتخب معنی
 نیکو و رسنده و جوان بحد مردمی رسنده خان آرزو در سراج بذکر معنی اول نسبت معنی
 دوم گوید که این غلط است زیرا که ولایت نیست شهر نیست که در الملک سلطان
 خطاست بلکه (خان بالغ) است چنانکه از مطلع السعدین بوضوح می پیوندد (الخ)
 مؤلف گوید که درست می گوید و نسبت ماخذ عرض می شود که لقبول معاصرین عجم اصل
 لغت که اسم جامد فارسی زبان است به بای فارسی است بمعنی پیاله و جام شراب و این
 مبدل پاتق ترکی است که قاف به غین بدل شد چنانکه آروق و آروغ بعض معاصرین
 ترک تصدیق پاتق گفتند و لیکن صاحبان کثر لغات ترکی ازین ساکت بای حال بالغ مبدل
 بالغ باشد که می آید بای فارسی عبری بدل شد چنانکه اسپ و اسب و تپ و تپ و معنی دوم
 را وجه تسمیه معلوم نشد که چر این شهر را بدین نام موسوم کرده اند حیف است که معاصرین
 عجم از صفات این شهر خبر ندارند تا وجه تسمیه این از لفظ بالغ پیدا می کردیم و ظاهراً مختلف
 (خان بالغ) است و خان بالغ که نام شهر بود مرکب توصیفی بمعنی خانه نیک باشد منظر خوبی
 آن شهر یا (خان بالغ) لقب کسی باشد که این را آبا و اجداد علم حقیقه کمال نسبت معنی
 سوم معین قدر کافی است که فارسیین این لغت عرب را بترکیب نمود و استعمال کرده اند

کہ در مطحات می آید از اینجاست کہ ما ذکرش کردیم (ار و و) (۱) شراب کاپیالہ - مذکر
 (۲) ایک شہر کا نام بلخ اور خان بلخ بھی ہے جو سلاطین خنطاکا دار الملک تھا۔ مذکر
 (۳) بلخ بقول آصفیہ - عربی - رسا - پھینچنے والا - جوان - سیانہ - پورا مرد۔

راخبر زافسانہ عشق مجازہ بودیدو بلخ لفظ	الف) بلخ کلام اصطلاح - بہار
برایچہ طفلانہ نسبت ہو (والہ ہروی ۵)	ب) بلخ لفظ نوکر الف) کردہ
با او ہمہ کس زاوہ خود نیز نسجدہ میسران جو	از معنی ساکت و از فہرہ ظہوری سنگیر
تیسرے آمدہ بلخ نظران را پو صاحب بحر ہم	کہ در مدح مدوح نوشتہ (و ہونہا) بلخ
ب) کردہ بخیاں ما این ہم متعلق است	کلامان مدرسہ سخن طفلان مکتب زبان
بمعنی سوم لفظ بلخ کہ گذشت اسم فاعل	دانش "مؤلف عرض کند کہ مراد از
ترکیبی (ار و و) الف) چتہ کلام کہہ سکتے	چتہ کلام باشد و متعلق بمعنی سوم لفظ بلخ
میں یعنی وہ شخص جس کا کلام چتہ ہو (ب)	کہ گذشت و نسبت ب) فرماید کہ آنکہ بہ
بلخ نظر بقول آصفیہ - غائر نظر حقیقت میں	اسمان بگرو (صائب ۵) نیست صائب

الف) بال فشان اصطلاح - همان بال افشان و بال افشاندن کہ گذشت و بال

ب) بال فشاندن افشانی حاصل بالمصدرش (صائب ۵) با قامت خمیدہ جوانان

زیستن ہر وزیر تیغ بال فشان ز بسملست ہر (ار و و) دیکھو بال افشان و بال افشاندن

بال فشان کردن مصدر اصطلاحی افکن کردن طائر بر کسی (ظہوری ۵)

طائر بفرق کسی کنایہ باشد از سایہ سناپہ رنگ ناز کم بر دوش ز بال و پر ہر

(۲۱۱۱)

بخت بفرقم ار کند بال فشان همای را چو منی کردش در قفس که پرندگان را در قفس از خرابی	مباد که از همین بند - بال فشان طائر بزرق
صحت پروبال می ریزد (صائب س)	هم معنی سایه کردن پرند بر سر پدایمی شود
من همان روز تر بال و پر خود شستم	را (رو) پرند که سایه افکن کرنا -
دست بک درین تنگ قفس بال فشانم	ببال فشان کردن
طائر کو خیره مین	مصدر اصطلاحی کردند (ارو) طائر کو خیره مین
طائر در قفس	کنایه باشد از مقید بند کرنا -

(۷۷۲۲)

بالقفس بقول برهان کسرت قاف و سکون سین بی نقطه بزبان رومی رستنی باشد و اگر آن را بخایند و برگزندگان افکنند در حال بیدار و در عربی رجل الحمار خوانند و ابوخلسا همانست صاحب محیط بر رجل الحمار گوید که همان شجار که معرب شنگال فارسی و ساق الحمار هم نام دارد مؤلف عرض کند که همین لغت رومی بزبان فارسیان است و ما تعریف این بر ابوخلسا کرده ایم (ارو) و کعبه ابوخلسا -

ببال کاغذی اصطلاح بقول تحقیق الاصطلاح	ولیکن از کلام صائب (ببال عقل پریدن)
بمعنی بال سست باشد مؤلف عرض	بمعنی بلند پروازی کردن پیدا است قائل
کند که اگر (بال کاغذی) را اصطلاح قرار	و این من وجهی متعلق باشد به بال دیگری
و پیغم معنی آن کنایه باشد از بازی مصنوعی که می آید (ارو) مصنوعی بازو مصنوعی	ببال
(صائب س) ببال کاغذی عقل می پریم	بال کانه صاحب سروری سحر که نسخه حسین و فانی
صائب پوران چمن که سمندر کباب میگرد	گوید که در چینه که از درون خانه بیرون را

توان دید و بیرون بیان نتوانند که درون را صاحب جامع پنجه آهنی و برنجی که شبک
 بینند و بجوالت تخفیه گوید که مراد از در پنجه سازند خان آرزو در سراج بزرگ قول بر
 آهنین باشد که چوبین را پنجه گویند و فرمایند قول رشیدی را نقل کرده گوید که آنچه بای
 که در فرستگ به بای فارسی آورده (رودکی) فارسی اصح گوید و وجه آن ظاهر نیست صاحب
 (ع) بهشت آئین سرانی را بپرداخت برهان (پالگانه) را به با و کاف فارسی و پنجه
 زهر گونه در آن تمثالها ساخت باز نمود و خانه گفته و صاحب رشیدی بر (پالگانه)
 غیر آنرا آستانه و درش سیمین و زرین بای فارسی و کاف عربی گوید که غرض است
 بالگانه (کمال اسمعیل) ترسم ز بالگانه و ریچه مؤلف عرض کند که اصل این (بادگانه)
 دیده برون جبهه و این چند قطره خون که محل به وال مهمله سوم که بجایش گذشت و صحت
 و فای تست صاحب برهان بزرگ معنی بالا ماخذش مبر را نجا کرده ایم و در اینجا همین قدر
 گوید که در پنجه شبکی که از طلا و نقره و امثال کافی است که وال مهمله به لام بدل شد چنانکه
 آن سازند و لقبول بعضی شبکه مطلقاً بنا و غ و لغ مخفی مباد که بادگانه که بدل مهمله و
 آنکه از آهن و برنج و غیره سازند و آنچه کاف فارسی گذشت و بالگانه که به لام و
 از چوب و استخوان و امثال آن باشد پنجه کاف عربی زیر تعریف است و پالگانه
 گویند صاحب رشیدی فرماید که مراد ف که به بای فارسی و لام و کاف فارسی می آید
 بالگانه در پنجه شبکی که از درون بیرون هر سه مبدل (بادخانه) باشد و تعریفش
 توان دید و بای فارسی اصح است و قبول همان که بر بادگانه مذکور شد و لقبول محققین بالا

کہ در پنج بالا گذشت و بر پا لگانہ ہم می آید **بال کشادہ** مصدر اصطلاحی صاحب
 در کچھ مشکب نام است و بس کہ بنا **اصف** فکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 آن برای نفوذ ہواست قلب اصناف عرض کند کہ (۱) یعنی بال و پر کشادہ کہ
 خانہ باد آچہ در پنجاخی مجہد بہ کاف بدل شد طائران بذوق مستی می بالند (سلیم طہرانی
 است ہم قرین قیاس است چنانکہ خان (۵) تدر و بال کشاید ز شوق بر سر سر و
 و کمان و تلخ و تلک بعض محققین (پالگانہ) چنانکہ بر سر خوبان علائقہ دستار و (۲) پر
 را کہ بہ باد کاف فارسی می آید بکاف عربی و سیر کردن (حافظ شیرازہ) عقاب جوہ
 ہم نوشتہ اند تصنیفہ آن بجای خودش کنجی کشاد است بال در سہ شہر پو کمان گوشہ
 کہ ہر دو صحیح باشد و آچہ صاحب رشیدی نشینی و میرا ہی نیست پ (ار و و) (۱) پر
 (بارگانہ) مرادف (پالگانہ) نوشتہ اگر سہ کھو لکہ حالت مستی میں گھومنا جیسے کہ بو تراور
 استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ بدل بشیر اور مور اور فیل مرغ گھوما کرتا ہے
 است کہ را می جملہ بہ لام و بالعکس بدل (۲) اڑنا چکر لگانا منڈلانا بقول اصفیہ
 می شود چنانکہ چار و چنال با جملہ ازین قدر چیاونکا کسی مردار کے گرد اڑتے پھر نا چکر
 تحقیق متحقق شد کہ اسح بہ بای عربی است لگانا گھومنا (آتش) منڈلانا ہے
 نہ فارسی چنانکہ بعض محققین بدون غور بر ما خذرا میں کیوں یہ پھاپیل کی طرح پکشاہروان
 زوہ اندر این است حقیقت این لغت - سک سے مراد استخوان گراہ
بال کشیدن مصدر اصطلاحی صاحب (ار و و) دیکھو بادگانہ

اصفی ذکر این گروه از معنی ساکت مؤلف	پر کشیدن در آب) پیداست که بجای خودش می
عرض کند که از سندش گروه اش (بال)	(ارو) و کچو بال و پر کشیدن در آب -

بالکون اصطلاح بقول صاحب رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار (۱) بالاخانہ و (۲) مہتابی۔ صاحب بوچال ذکر ہر دو معنی بالا گوید کہ مفرس (بال کنی) است کہ در لغت انگلیسی مہتابی را گویند مخفی مباد کہ مہتابی در فارسی زبان بقول غیاث عمارتی کوچک کہ برب حوض برای سیر مہتاب سازند و بقول بہار عمارتی بلند سطح لی سقف خواہ از گچ و سنگ و خشت خواہ از خاک کہ پیش ایوان یا در میان صحن سرای و باغ سازند برای نشستن و سیر مہتاب (الخ) مؤلف عرض کند کہ بال بمعنی فوق و بالا بمعنی ہشتم گذشت و کون ضم اول و سکون ثانی بقول بہان بمعنی نشنگاہ پس اگر این را تہ ترکیب بال با کون قلب اضافت گیریم معنی لفظی این نشنگاہ بالا و کنا یہ از بالا خانہ و مہتابی باشد اندر خصوص بیچ ضرورت ندارد کہ این را مفرس گیریم و (بال کنی) در انگلیسی زبان بمعنی بالا خانہ و بار جا و برآمدہ (ارو) (۱) و کچو بالا خانہ مذکر (۲) مہتابی بقول آصفیہ ایک اونچا بڑا کہلا ہوا کٹھڑے دار چوبو ترا جو اکثر محل کے سامنے یا صحن باغ میں چاندنی کی بہار دیکھنے کے لئے بنا دیتے ہیں۔ (نوٹ)۔

بال گرفتن مصدر اصطلاحی صاحب معنی	بال و پر گرفتن پیداست کہ بجای خودش می آید و مجرب بال گرفتن
و ذکر این گروه از معنی ساکت و از سندش گروه اش	بر زبان محامیرین مجہولیت (ارو) و کچو بال و پر گرفتن
بال مصدر اصطلاحی۔ (الف) بقول ضمیمہ بہان و بحر کنا یہ از بحر کنا یہ	بالتجانب گرفتن

(ب) بالندرو (ا و ب) (ا) بقول مؤید بحوالہ آثار خوانی بمعنی بروکتب مؤلف

عرض کند کہ (۲) اسم فاعل ترکیبی ہم معنی بکتب رونده - مخفی مباد کہ در مدرسہ ہای سلف تعلیم عقائد و فقہ مقدم بود و اکتساب دیگر فنون ضمیمہ آن ازینجا است کہ (بالندرفتن) کہ بمعنی حقیقی سوی خدا رفتن است کہ نایہ شد از رفتن بدرسہ کہ اکتساب علم واقف می کند از و (ار و و) (الف) مدرسہ جانا (ب) (۱) مدرسہ جا - (۲) مدرسہ جانے والا۔

بال ماہی اصطلاح - بقول صاحب زینما

بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار پرہای باشد و بعرابی نامی خوانند و بقول رشیدی

کہ ہر دو طریش باشد صاحب بول جاں ہم

و گراین کرد و مؤلف عرض کند کہ مرکب

اضافی است و متعلق بمعنی دو مع نقطہ بال

(ار و و) پرہای - مچھلی کے پر - مذکر۔

بال ملائک استعمال - مرکب اضافی است

بمعنی جناح و پرہای فرشتگان (ظہوری سے)

نہی بالیت در بال ملائک شعاع سر وادن

پوچہ خدمت کہ سوزم آفتت را خام میدم

(ار و و) فرشتوں کے پر - مذکر۔

بالندہ بقول برہان و ہفت و اند برو

بالیدن کا اسم عمل

بالیدن کا اسم عمل

(۲۸۲۹)

۴۸۵۰

بال نفس استعمال مرکب اضافی است (نہوری ۵) کند شعلہ ہای ورونی کبابش
 کہ فارسیان بال را یعنی ورم گرفته اند و بہ بیان نفس گرفتن بر تپڑو (ارو) سانس
 تحقیق با اسم مصدر است کہ ذکرش بر معنی کا پھولنا حاصل با مصدر اس مالی کا
 ششمش کردہ ایم و این متعلق بہ ہماست ورم جس سے سانس چلتی ہے۔

بالنگ بقول سروری بفتح لام (۱) جنسی از ترنج بزرگ باشد بغایت نازک کہ ہر با
 کند (سبحی اطعمہ ۵) بہ شیخ و سبب مفتی و ریواس محتسب بالنگ شد کلو و ترش
 شیر گشت صاحبان بزرگ معنی اول گوید کہ (۲) جنسی از خیار ہم کہ آنرا (باد رنگ) نیز
 خوانند صاحبان جہانگیری و جامع ذکر ہر دو معنی کہ وہ صاحب رشیدی بر معنی اول
 قانع خان آرزو در سراج نسبت معنی اول فرماید کہ قوسی بمعنی ترنج بزرگ آورہ
 پس آنچه رشیدی بر مطلق ترنج قانع است محل تامل و معنی دوم ہم ذکر کردہ مؤلف
 عرض کند کہ کلمہ با محفف باد است و لنگ مبدل رنگ چنانچہ چار و خیال
 پس بالنگ محفف و مبدل (باد رنگ) است کہ بہر دو معنی بالنگہ نشئت و آنچه خان آرزو
 کلام قوسی بر قول صاحب رشیدی تامل کند می پریم از وہ کہ چار (باد رنگ) خود او
 بر مطلق ترنج قناعت کردہ شاید تحقیقی کہ درین لغت لفظ راہ یافت خیال نازکش ترنج
 را معنی بزرگ کرد تحقیق ما این است و اتفاق محققین اہل زبان ہم کہ ترنج بسیار نازک
 و شیرین را فارسیان بالنگ گفتہ اند و ہمین است تعریف صاحب جامع (ارو) و کچھو باد
 کے پہلے اور دوسرے معنی۔ دیکھو از رنگ و باتس۔

پالنگویه بحث این بر باد رنگبویه گذشت و مخفف این پالنگویه که بحرف موحده

می آید (ارزو) و کیهو باد رنگبویه و پالنگویه -

(الف) پالنگو (الف) بقول برهان کسر ثالث و سکون رابع و کاف فارسی به و او

(ب) پالنگویه رسیده و وائی است که آن را باد رنگبویه خوانند و در عربی بقده اتریه

صاحب رشیدی فرماید که پالنگو و پالنگویه همان باد رنگبویه که گذشت و گوید که تخمی که

احمال پیش عطاران به پالنگو معروف است تخمی دیگر است از ریاحین و پالنگو

نیست و پالنگو همانست که بر باد رنگبویه مذکور شد خان آرزو در سراج مذکور هر دو

لغت فرماید که در برهان (الف) را کسر ثالث گفته و آن خطاست صاحب محیط

که محقق مفردات طلب است بر (پالنگویه) گوید که همان (باد رنگبویه) و بر (الف)

فرماید که نوعی از ریحان است و در پوشیده به (باد رنگبویه) و سبتر مائل به سفیدی

و برگ آن بی کنگره و بی تشریف و تخم آن درازتر از تخم ریحان و در افعال قریب

به شاه مسفرم و گرم و تر در آخر اول و مقوی قلب و جهت خفقان و رفع توخس و

اسهال معوی و دموی با گلاب مجرب (راخ) مؤلف عرض کند که پریشان بیانی

محققین در شکل اندازد همین صاحب محیط بر افرنجشک نوشته که این را بشیرازی

پالنگوی خود رو گویند و بر پالنگوی هیچ اشاره افرنجشک نکرد و در اینجا (الف و ب)

را مرادف نگیرد پس (ب) را مخفف و سبذل (باد رنگبویه) دانیم که وال مهله و موحده

پنجم حذف و رای مهله به لام بدل شد چنانکه چهار و چنال و (الف) ریحانی دیگر

شبیہ بہ (ب) کہ اسم معروف تخم آن را صاحب مخزن الادویہ بالنگا گوید صراحت کند
 کہ فارسی این تخم بالنگوست و متحقق نشد کہ بالنگولغت کہ اسم زبان است و بوضوح یہ
 کہ اسم این در دیگر السنہ صیت اگر این را لغت فارسی گیریم تو انیم عرض کرد کہ اولویت
 بر بالنگ زیادہ کردہ اند کہ در بو شاہ بالنگ است چنانکہ ہند۔ ہند و و آنچه
 صاحب رشیدی نسبت (الف) گوید ہمین قدر است کہ اصلش بالنگبو بود نسبت
 (ب) فرماید کہ اصلش بالنگبو یہ بکثرت استعمال ہای موحده از ہر دو حذف شد (الف)
 (الف) سبزہ کی ایک قسم اسکی بومثل باورنگبو یہ کے ہوتی ہے جس کا اردو نام معلوم
 نہ ہو سکا اور صاحب مخزن الادویہ نے بالنگا پر اس کا اشارہ کیا ہے اور فرمایا ہے
 کہ بالنگو کے تخم کو بالنگا کہتے ہیں (ب) دیکھو باورنگبو یہ ۔

بالو قبول جہانگیری بو او معروف (۱) و اہما (۲) بر اور رائیہ خوانند۔ صاحب برہان	سخت کہ بر اعضای آدمی بر آید و در و نکند بذر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ بر اور
از ولایات فارس و عراق عجم کوک خوانند معنی آواز خزین ہم آمدہ صاحب رشیدی	و پنچہ نشود و آنرا آرخ نیز نامند و در معنی کہ از یک ماور و یک پدر باشد (۳)
و تازی تو اول و بہ ترکی کونیک و تہیریز بذر معنی دوم نسبت اول فرماید کہ سیاہ	از ولایات فارس و عراق عجم کوک خوانند معنی آواز خزین ہم آمدہ صاحب رشیدی
سکیل و ہندی مساکویند (شمس)	فارسی مشہور تر است صاحب جامع شفق
فخری (۵) برویت ہر کہ روشن نسبت	با برہان در ہر معانی صاحب سوار السبیل
چشمش پابو و منقلبہ چشمش در چو بالو	فرماید کہ بالو بہ لام مشد و بالیالیانی گوی

<p>وگره را گویند مؤلف عرض کند که خان پالوا بقول اند بواله فرنگ فرنگ منی در سراج به نقل معانی برهان قناعت کرده و است که از ان ناخن بریزد و دیگر کسی از ما خبر بچی نگرد و نسبت معنی اول عرض کنیم از تحقیقین فارسی زبان ذکر این نکره و درین که او تصغیر یا نسبت بر کلمه بال زیاده نباشد که مرض طلقیه را فارسیان بالوا گویند کرده اند چنانکه دختر و پسر و و هند و بال صاحب اکیر اعظم گوید که طلقیه مرضی است بمعنی ورم یا فریبی گذشت پس معنی لفظی این که ناخن مانند ابرک سفید و براق شود و به ورم یا فریبی خفیف یا منسوب بورم یا فریبی ادنی سبب بشکند بسبب استیلای بیست و کنایه از آتخ و نسبت معنی دوم عرض شود بران و سببش قلت خون است بجهت که بال بعت سنسکرت کودک و طفل را گویند ضعف جگر و یا نقصان غذا و یا فساد آن پس زیادت و او نسبت بران کنایه باشد و نشف رطوبات بحرارت خارج از اعتدال از برادر حقیقی و شک نیست که این را منفر س و بقول انطاکی سبب آن سردی و خشکی است گیریم و بمعنی سووم متبدل یا است که برهان که کثیف و حبس کند (الخ) حیف است که زند و پازند فریاد و فغان را گویند که می آید سند استعمال پیش و وجه تشبیه هم معلوم نشد بای فارسی موحده و الف به و او بدل شود اسم جامد فارسی زبان گیریم (ار و و) چنانکه اسپ و اسب و تلغ و توغ قائل فارسیون نے بالوا مرض طلقیه کو کہا ہے (ار و و) (۱) و کھو آتخ (۲) حقیقی بھالی جیکے عارض ہونے سے ناخن چھڑ جاتے ہیں بندر (۳) فریاد و فغان - نوشت - پالوا زہ بقول اند بواله فرنگ فرنگ</p>	<p>وگره را گویند مؤلف عرض کند که خان پالوا بقول اند بواله فرنگ فرنگ منی در سراج به نقل معانی برهان قناعت کرده و است که از ان ناخن بریزد و دیگر کسی از ما خبر بچی نگرد و نسبت معنی اول عرض کنیم از تحقیقین فارسی زبان ذکر این نکره و درین که او تصغیر یا نسبت بر کلمه بال زیاده نباشد که مرض طلقیه را فارسیان بالوا گویند کرده اند چنانکه دختر و پسر و و هند و بال صاحب اکیر اعظم گوید که طلقیه مرضی است بمعنی ورم یا فریبی گذشت پس معنی لفظی این که ناخن مانند ابرک سفید و براق شود و به ورم یا فریبی خفیف یا منسوب بورم یا فریبی ادنی سبب بشکند بسبب استیلای بیست و کنایه از آتخ و نسبت معنی دوم عرض شود بران و سببش قلت خون است بجهت که بال بعت سنسکرت کودک و طفل را گویند ضعف جگر و یا نقصان غذا و یا فساد آن پس زیادت و او نسبت بران کنایه باشد و نشف رطوبات بحرارت خارج از اعتدال از برادر حقیقی و شک نیست که این را منفر س و بقول انطاکی سبب آن سردی و خشکی است گیریم و بمعنی سووم متبدل یا است که برهان که کثیف و حبس کند (الخ) حیف است که زند و پازند فریاد و فغان را گویند که می آید سند استعمال پیش و وجه تشبیه هم معلوم نشد بای فارسی موحده و الف به و او بدل شود اسم جامد فارسی زبان گیریم (ار و و) چنانکه اسپ و اسب و تلغ و توغ قائل فارسیون نے بالوا مرض طلقیه کو کہا ہے (ار و و) (۱) و کھو آتخ (۲) حقیقی بھالی جیکے عارض ہونے سے ناخن چھڑ جاتے ہیں بندر (۳) فریاد و فغان - نوشت - پالوا زہ بقول اند بواله فرنگ فرنگ</p>
--	--

<p>باوچ را گویند و گیر کسی از محققین فارسی زبان (ارو و) دیکو باوچ -</p>	<p>باوچ را گویند و گیر کسی از محققین فارسی زبان</p>
<p>ذکر این نکر و مؤلف عرض کند که جا دارد</p>	<p>ذکر این نکر و مؤلف عرض کند که جا دارد</p>
<p>که این را تبدیل باوآسه گیریم که بسین مهمل را گویند که بجهت بافتن همپا ساخته باشند و آنرا</p>	<p>که این را تبدیل باوآسه گیریم که بسین مهمل را گویند که بجهت بافتن همپا ساخته باشند و آنرا</p>
<p>عوض زای هوزمی آید یعنی تار که مقابل</p>	<p>عوض زای هوزمی آید یعنی تار که مقابل</p>
<p>پود است و باوچ هم رسیانی است که</p>	<p>پود است و باوچ هم رسیانی است که</p>
<p>که بران نشینند و در هوا آیند و روز پس</p>	<p>که بران نشینند و در هوا آیند و روز پس</p>
<p>اسم جامد فارسی زبان باشد به تبدیل سین</p>	<p>اسم جامد فارسی زبان باشد به تبدیل سین</p>
<p>مهلکه بزای هوزم چون سکار و غ و ز مار و غ</p>	<p>مهلکه بزای هوزم چون سکار و غ و ز مار و غ</p>
<p>و عجیبی نیست که اصل این بال و زره باشد</p>	<p>و عجیبی نیست که اصل این بال و زره باشد</p>
<p>از بال که یعنی پر مرغ یا جناح است و وز</p>	<p>از بال که یعنی پر مرغ یا جناح است و وز</p>
<p>در لغت عرب یعنی لبط آبی آمده فارسیان</p>	<p>در لغت عرب یعنی لبط آبی آمده فارسیان</p>
<p>زای شده و را به تخفیف خوانند و برای لبت</p>	<p>زای شده و را به تخفیف خوانند و برای لبت</p>
<p>ملقط الف ز اند بعد و او آورده هاست</p>	<p>ملقط الف ز اند بعد و او آورده هاست</p>
<p>در آخرش زیاده کرده و معنی لفظی این</p>	<p>در آخرش زیاده کرده و معنی لفظی این</p>
<p>به بازوی لبط آبی که طاقت جست و پرواز</p>	<p>به بازوی لبط آبی که طاقت جست و پرواز</p>
<p>دارد و گرنی تواند که تیزبال شود و همین</p>	<p>دارد و گرنی تواند که تیزبال شود و همین</p>
<p>است حرکت باوچ در هوا را الله اعلم بحقیقه</p>	<p>است حرکت باوچ در هوا را الله اعلم بحقیقه</p>

ترتیب و یا بود -

پالوانه بقول برهان بر وزن آسمانه

<p>پریدن زحمت نگیرد و چون بر درخت و دیوار می نشیند جناح را بلند نکند که هوای متعاقب معین جانش می شود و هم او گوید که عادت (واشه) مبدل (باشه که گذشت) بهم چنین است و او زینهار بر زمین نیاید الا بر دیوار و شاخ درخت یا معلوم می شود که در جناح او هم فطره نقصی است یا حکمتی که بال نشینی را بجست این هر دو و ولایت کرده اند پس معنی لفظی این محافظ جناح باشد که بال یعنی جناح گذشت و آن معنی نگهدارنده و نگهبان و های مؤخر در آخرش زانند ازین قدرتی که ما کرده ایم ما خدا این متعاضی آنست که (بالوانه) بدون اصلاح گیریم و (بالوایه) بجستانی ششم که می آید مبدل آن که نون با با هم بدل شود چنانکه اوج و اوج این است تحقیق این لغت که خان آرزو به که درین هر دو یک تصحیف باشد</p>	<p>(۱) مرغی باشد کوچک و سیاه که شیرازیان جامع مذکر معنی می نشیند (۲) بر وزن خاکبانه پرستوک دوم بحواله لسان کجاشکی سیاه و پدید و دیوار نشیند و پر و آری پرواز کند معنی بایای می آید - خان آرزو در در میان چاره خایه یعنی که هر دو یکی است مؤلف عرض کند در آنکه در نظر با با هم بدل شود چنانکه اوج و اوج این است تحقیق این لغت که خان آرزو به که درین هر دو یک تصحیف باشد</p>
---	---

(۲۲۵۱)

(ارو) (۱) دیکھو باشہ (۲) دیکھو فسر گر۔ **پال** و پر استعمال اہال و پر ہر دو معنی واحد

بالوہ بقول صاحب شمیمہ برہان پرندہ است گیریم یا پال معنی جناح و پر معنی ریش یا ہی حال

کہ آثر عبری خطاف گویند صاحب مؤید جو کہ فارسیان برای طیور استعمال این ہر دو لفظ

ادوات گوید کہ مرادف بالوایہ پرندہ است یہ کجا گفتند و بقاعدہ خود با مصداق فارسی

کہ آثر افرشک نام است و عبری خطاف مرکب ہم سازند چنانکہ در طحقات می آید و

و بحوالہ شرف نامہ فرماید کہ بالوایہ بہ تختانی عوض **پال** مجازاً بمعنی طاقت چنانکہ ور۔ (بال و پر چو)

ہم آید و گوید کہ بابای فارسی ہم کہ ہر سے لفظ می آید (صائب) حسن خون عالمی می ریزد

مشترک است و آن مرثلی است همچون کخشک از بالای عشق بود و القار شمع از بال و پر پرانہ

سپید و سیاہ کوتاہ پای بردخت و دیوار است (ارو) اہال و پر۔ پر پر ز سے۔

می نشیند و چون بر زمین نشیند بدشواری پر مذکر۔ طیور کے پر و بال۔ (۲) طاقت۔ موت

موتلف عرض کند کہ مخفف ہمان بالوانہ بجز **پال** و پر بر اورون | مصدر اصطلاحی

نوزن و حقیقت این ہمدرا بخاند کور (ارو) **پال** و پر بر اورون | مصدر اصطلاحی

دیکھو بالوانہ۔ **پالوایہ** اصحابان جہانگیری و برہان و

ذکر این کردہ اند و ما حقیقت این بر بالوانہ رسیدہ (ارو) **بال** و پر پیدا کرنا۔ بال تو

بیان کردہ ایم کہ این مبدل آنت (ارو) **بال** و پر پڑے کالنا۔ اڑنے کے قابل ہونا

دیکھو بالوانہ۔ صاحب آصفیہ نے اس کے لازم (بال و پر کالنا)

(۲۲۵۲)

<p>بازداشتن از پرواز است (ظہوری ۵)</p>	<p>کا ذکر کیا ہے۔</p>
<p>کجاسعی قضا سمرغ دل را بال و پرستی</p>	<p>بال و پر پراند اخلتن (مصدر اصطلاحی)</p>
<p>نبودی وانه از حال تو گروام محبت را</p>	<p>فروختن بال و پر باشد یعنی متعدی و دست</p>
<p>پر باندہنا بقول اصفیہ پرین</p>	<p>از پرواز داشتن و از پرواز آمدن (ظہوری ۵)</p>
<p>ڈور باندہنا تا کہ جانور پھر نہ آسکے لیس</p>	<p>(۵) اوج پرواز شان اگر کجاں ڈورسد بال</p>
<p>کرنا۔ عاجز کرنا۔</p>	<p>براندازند (اردو) بال و پر گراوینا۔</p>
<p>بال و پر پرستیدن (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>پرواز سے باز آنا۔</p>
<p>تکیہ بر بال و پر کردن و اعتقاد بر بال و پر</p>	<p>بال و پر بروختن (مصدر اصطلاحی)</p>
<p>داشتن کہ ذریعہ پرواز است (ظہوری ۵)</p>	<p>بستن پرو بال است و از پرواز بازداشتن</p>
<p>در ان صحرا کہ می گرد و سمندر رشت خاکستر</p>	<p>(اسدی طوسی ۵) خذنگ الف از خم نو</p>
<p>مباد و اندیشہ پرواز بال و پر پرستان را</p>	<p>و وال پڑ برون راند و پروختش پرو بال</p>
<p>پر و بال پر ہر وہ کرنا۔</p>	<p>منجھی مباد کہ در بعض نسخ پرو بال را پرو بال</p>
<p>بال و پر پرواز بستن (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>نوشته محاورہ زبان پرو بال را می پسند۔</p>
<p>پر واز گنا یہ باشد از طاقت پرواز زائل کردن</p>	<p>(اردو) پرسی وینا۔ پر باندہنا۔ پرواز</p>
<p>و مقید کردن طیور (شانی مشہدی ۵)</p>	<p>کے قابل نہ رکہنا۔</p>
<p>در تو تاثیر ندر و نالہ من ورنہ ووش</p>	<p>بال و پر بستن استعمال۔ پر ہای طیور</p>
<p>قدس را بال و پر پرواز بست (اردو)</p>	<p>را از رشتہ بر بستن و مقید کردن پرندو</p>

(۲۲۵۳)

(۲۲۵۴)

(۲۲۵۶)

(۲۲۵۷)

(۲۲۵۸)

<p>(۱) کنا یہ باشد از ارادہ گریز کردن (اسد طوسی ۵) پنگ از نسیب سناست بخوار</p>	<p>پر بانہ ہا پر واز کی طاقت زائل کرنا۔ مقید کرنا۔ (طیور کے لئے)</p>
<p>بخوار شگری بال و پر از کبوتر ہا و (۲)</p>	<p>بال و پر جستجو اصطلاح۔ یعنی طاقت جستجو و تعلق یعنی دو عم بال و پر (صائب</p>
<p>بعضی حقیقی یعنی طلب و خواہش بال و پر کردن (ار و و) (۱) گریز پر آواہ ہونا</p>	<p>(۵) از شرم نیت بال و پر جستجو ہا چون باز چشم نسبتہ شکار عم دل خود است (ار و و)</p>
<p>بال و پر و اشمن استعمال بخت این</p>	<p>جستجو کی طاقت۔ موت۔</p>
<p>بر بال داشتن گذشت و سنا استعمال ہم ہمد را بنجا مذکور (ار و و) و کبوتران</p>	<p>بال و پر خاریدین۔ مصدر اصطلاحی۔ یعنی خراشیدن بال و پر باشد کہ جانوران</p>
<p>بال و پر نخشن استعمال بخت این بر</p>	<p>در حالت مستی می خازند خصوصاً نر کبوتر و ما و فیل مرغ و کبشک و غیر ذلک (ظہوری</p>
<p>(بال رخنن) گذشت (رضی اربمانی ۵) آسمان اینجا بوسداستان و چیر سئل اینجا</p>	<p>پر واندہ ام از خوشی کم ضعف ہا از شعلہ چوبال و پر بخارم ہا (ار و و) پروں کو چو</p>
<p>بال و پر زدن مصدر اصطلاحی یعنی افساندن بال است یعنی پتھار می پرندہ</p>	<p>سے کھجلا نا جیسا کہ بعض پرند عالم مستی میں بار بار کھجاتے ہیں۔ جیسے کبوتر کانرا اور چڑیا</p>
<p>نفس یا پر زدن سہل (ظہوری ۵) ب است و رقصای چمن بال و پر زدن ہا</p>	<p>اور فیل مرغ کا مادہ۔ بال و پر خواستن مصدر اصطلاحی۔</p>

(۲۳۵۸)

(۲۳۵۹)

(۲۳۶۰)

(۲۳۶۱)

(۲۳۶۲)

(۲۳۶۳)

<p>زین عاوتی کہ در شکن و ام کروہ ایم (۱) آصفیہ نے تو پر فرمایا ہے۔ اسم مؤنث۔</p>	<p>(ارو) پھر ہڑانا۔</p>
<p>پال و پر سوختن استعمال یہ تعریفیں پال و پر فٹانی کروں (۲) مصدر اصطلاحی</p>	<p>بر (بال سوختن) کروہ ایم (ارو) کنایہ باشد از آمادہ پرواز شدن (صائب) و کیو بال سوختن۔</p>
<p>پال و پر شکستن استعمال یہ بھی حقیقی خون ما فسر دگان رقص روانی می کنند (۳) تاخرنگ غمزہ بال و پر فٹانی می کنند</p>	<p>است لازم و متعدی ہر دو (صائب) (ارو) پر جھاڑنا بقول آصفیہ اٹھنے کبھی گرفتہ از نفس و دام فارغم پال و پر کو مستعد ہونا۔</p>
<p>شکستہ پر پچانہ من است (۴) پال و پر کشاؤن (۵) مصدر اصطلاحی کتا</p>	<p>پر توٹنا۔ بال و پر توٹنا۔</p>
<p>پال و پر شمع اصطلاح مرکب اضافی چو خود ہمہای بقا در سوہای دہرہ از بہر (۶) شمع (ظہوری) ہدت تو کشاؤ است بال و پر (ارو) سوز عشقت کہ پرواز بال و پر شمع (۷) پال و پر کشیدن و آب (۸) مصدر اصطلاحی</p>	<p>خویش را گرم از شعلہ کشد در بر شمع (اولہ) شاکردن ماسی یا بٹیا و دیگر پرندانی (اثر) (۹) از ہایونی پروانہ چہ داغت ہمای شیرازی (۱۰) گرد بریا پر تو اندازد و چرخ</p>
<p>پوشہ ترش اوج گرفتہ بال و پر شمع (۱۱) روی تو پامی کشد پروانہ همچون موج پال (۱۲) شمع کی لو زبانہ شعلہ صاحب و پر در آب (۱۳) پھل پرنڈکا پانی میں</p>	<p>پوشہ ترش اوج گرفتہ بال و پر شمع (۱۱) روی تو پامی کشد پروانہ همچون موج پال (۱۲) شمع کی لو زبانہ شعلہ صاحب و پر در آب (۱۳) پھل پرنڈکا پانی میں</p>

(۳۷۶۴)

(۳۷۶۴) (۳۷۶۴) (۳۷۶۴)

(۳۷۶۴)

(۳۷۶۴)

(۳۷۶۴)

(۱۹۱۱)

بال و پر گرفتن

استعمال حاصل کردن که (۲۷) بمعنی بر آمدن هم و گوید که کامل تصرف

(۱۹۱۲)

بال و پر یافتن

استعمال بمعنی بال توفیق و لقبول شان بال امر حاضر و اسم فاعل

بال و پر و بلند پر و از می اختیار کردن (۲۸) است و مضارع این بالاید و لقبول صاحب
(۲۹) براه عشق بگیرم ز شوق بال و پری با جامع بمعنی سوم و چهارم و لقبول صاحب
که نی پیاده شمارند و سوار مراد (ارو) سوار و نوادری معنی اول و سوم هر دو محققین
بال و پر حاصل کرنا بلند پر و از مونا - آخرالذکر این را مرادف بالیدن گفته اند

حاصل کردن و قوت پر و اثر یافتن است این و بالان و بالامشله و بالاش حاصل
(حسن عزت نوی ۵) ولی که از کرم عشق بالمصدرش (مولوی معنوی ۱۰) این نسبت
بال و پر یا پوپا چو جان تشمین خود عالم دگر یا پیوست اورا بوده است که کز شهنتان مه
پرو (ارو) بال و پر پانا قوت پرواز پیدا کرنا بالوده است که خان آرزو در سراج فرماید
(الف) بالوو (الف) لقبول برهان بضم که بمعنی بالیدن است مؤلف عرض کند که

(ب) بالودن

ثالث و سکون و اوود (الف) ماضی مطلق (ب) باشد و (ب) مبتدل

یعنی افزود و بالید و نو کرد و بزرگ شد بالیدن که می آید که یای حطی بدل شد به واو
(ب) لقبولش بمعنی (۱) افزودن و (۲) چنانکه انگیل و انگول و اسم مصدر این همان
بالیدن و (۳) نو کردن و بزرگ شدن بال که بجایش گذشت مخفی مباد که معنی اول
صاحبان سفت و اند هم ذکر (ب) کرده اند لازم است و معنی چهارم متعلق بمعنی سوم
و صاحب بحر نسبت (ب) بند کرم معانی بالافرا مضارع این بالدره بالاید چنانکه صاحب بحر

گفته قاتل و بال امر حاضر است و بالنده هم کرده اند و ب تحقیق نبرده اند طر زبان	فاعل بعض محققین بالاتساح کرده اند که بال نشان (الف) را اسم جاد قرار می دهد و آنرا
را اسم فاعل گفته اند که بدون ترکیب افاده غلط است (ار و و) (۱) زیاده هونا (۲)	معنی فاعلی نمی کند و بالان در اینجا اسم حال است
و بلحاظ مصدر بالان در امر حاضرش چنانکه پیش	پهونا (س) منوکرنا - بڑا پهونا (س) کلنا -
ذکر کرده ایم آنانکه بالان را در اینجا امر حاضر	مالور استعمال - بقول انندجواله فرنگ
و اسم فاعل گفته اند بزرگت قواعد فارسی زبان است یعنی پر دار و بالدار و کیری	فرنگ بفتح و او و سکون رای ممله لغت فارسی
غور کرده اند یعنی و اینهم که بالارا چطور مروف	از محققین فارسی زبان ذکر این نکرده
بالان قرار دادند و نمیدانیم که بذیل شتقا	مؤلف عرض کند که در بقول برهان
ضرورت بیان لفظ بالاجه بود و خبرین نیست	کلمه ایست که افاده معنی صاحب و خداوند
که طالبان تحقیق لغات را بچو محققین ب تحقیق کند و تمیکه با کلمه ترکیب شود چنانکه دانشور	در غلط اندازند و فرق نازک الفاظ را بر باد و تاجور و بار و و امثال آن پس معنی
و هند بخیاں ما ضرورت نداشت که با بیان	لفظی این صاحب بال و پراست و پس
مصدر ماضی مطلقش را هم در عنوان جاویم	(ار و و) بال و پرا کهنه و الای پروار
غلطی برهان و اند و هفت است که چنین	طائر - اژنه و الای

بالوس بقول سروری بروزن سالوس کافور مغشوش را گویند و بشین مجمه نر
آمده و بجواله فرنگ فرماید که لوس یعنی غشی است که کافور مخلوط سازند پس برین لغت

این لغت مرکب باشد (کالی س) کافور تو با لوس بود مشک تو باناک که با لوس تو
 کافور کنی و اتم مغشوش که و فرماید که این ضعیف را اندک تا قلی درین معنی و شاش می رود
 صاحب جهانگیری بذر با لوس و با لوش همین معنی را بیان کرده صاحب رشیدی
 شش با صاحب سروری صاحب مؤید بذر معنی بالبا گوید که بابای فارسی هم آمده
 صاحبان برهان و جامع هم ذکر این کرده اند خان آرزو در سراج گوید که لوس
 بقول بعضی معنی غش آمده پس این مرکب مجاز در کافور مغشوش استعمال یافته مؤلف
 عرض کند که لوس بقول برهان با ثانی مجهول بر وزن طوس یعنی چوب زبانی و مردم را
 بزبان فریفتن و بازی و اذن و غشی که داخل کافور کنند و امر مغشوش سازند
 فارسیان لوس را بر سبیل مجاز یعنی مکر و فریب استعمال کرده اند همین لغت (لوس)
 اسم مصدر (لوسیدن) است که معنی فریب دادن می آید و لوش بشین مجرب تبدیل
 لوس که سین مبدل به جیم بدل شود چنانکه کستی و کشتی مخفی می آید که اصل لوس با س
 بالف باشد که اسم جاد فارسی زبان است یعنی رشیم ناصاف - فارسیان اقباعد و نور
 الف را با و او بدل کرده چنانکه تاغ و قسغ) مجازاً بمعنی غل و غش استعمال کرده اند و گوی
 معانی هم بر سبیل مجاز است پس با لوس مرکب است از کلمه با بمعنی بریندیش و لفظ
 لوس بمعنی غش و معنی لفظی این غل و غش دارند و عموماً مستعمل برای کافور مغشوش خصوصاً
 و با لوش که به همین معنی می آید تبدیل این و با لوش که به بای فارسی رشیم مجرب بمعنی می آید
 تبدیل با لوش که موحده به بای فارسی بدل شود چنانکه اسب و اسب چسب است که سب

سروری وجہ تامل را طابہر نکرد (ارو) غیر خالص کا فورہ ذکر جس میں آمیزش ہوئی ہو

بالوسم بقول رشیدی و تمس بہ لام ہو قوف می روند حتی کہ از دیدہ غائب شوند و باز

بمعنی تار کہ ضد پود است کہ تا نہ تیر گویند و بحکمت عملی فرود می آید و این از اختراعات

عرض کند کہ مخفف بالواسہ کہ گذشت مخفف عجمیہ زمان حال است و بہندی غبارہ

الف دوم و صراحت ماخذش بجای خودش و عبرتی منظر خوانند۔ مؤلف عرض کند کہ

کر وہ ایم (ارو) و کیو بالواسہ۔ بیون لغت انگلیسی است بہین معنی معاصر

بالوش بقول بہان و جامع و جہانگیری عجم تثنائی را بالف بدل کر وہ مفرس کر وہ

ببذل بالوس کہ بہین اہل گذشت و ما اشاء چنانکہ یکیش و اکدش و یرمغان و ارمغان

این با صراحت ماخذ ہمد را بنا کر وہ ایم۔ و گیر پیچ (ارو) غبارہ۔ بقول اصغریہ۔

(ارو) و کیو بالوس۔ اسم مذکر۔ ایک قسم کا ہوا پر اڑیگا جو ان

بالون بقول صاحبان روز نامہ و رہنما جو ریشمی کپڑے یا کسی ہلکی چیز کا بنا کر زمین

بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار یعنی ہیز و جن یعنی ہوائے لطیف و گرم بھر کر

غبارہ صاحب بول چال صراحت کند کہ اڑتے ہیں اور اسکے نیچے ایک کشتی یا کشتی

بالون و بیون بدون الف ہر دو آمدہ صاف بانڈ کر اومیون کو شہا و پتے میں اس کا روٹ

سوار السبیل فرماید کہ مغرب است از بان یورپ میں بہت ہے جنگ فرانس اور

بہ تشدید لام کہ لفرنساوی قسمی است از جرمن میں اسکے وسیلہ سے اہل فرانس نے

از گوارہ فتح عہ کہ بران نشہ در عوایہ بالما بہت سے کام نکالے تھے اسی کو بیون یا ایزو

کہتے ہیں -

بالو یہ لقبول اندجوالہ فرنگ و فرنگ بضم
 ثالث و فتح تحتانی لغت فارسی است کہ پرتو
 و ابابیل را گویند و در برہان بالوایہ نریا
 الف باین معنی آمدہ دیگر کسی از تحقیقین فاسی
 زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ
 ما بر (بالوانہ) بنون ششم حقیقت (بالوایہ)
 عرض کردہ ایم و این محقق آنت و بس
 (ارو) و کچھو بالوانہ -

بی تکلم و صاحبان رہنما و بول چال بر مجرود
 رقص قانع مؤلف عرض کند کہ جوال کہیہ
 باشد کہ بالامی پشت چاروا نہیںد و چون سائ
 و سامان در و کتندی بال و ہمین است جو
 تسمیہ بالہ کہ ہای نسبت بر لفظ بال زیادہ
 کردہ اند کہ بمعنی ہنہش گذشت صاحب سوار السبیل
 فرماید کہ بالآ زبان ایطالیانی بلونڈہ کہ در ان
 اسباب و غیرہ نجوبی و مضبوطی بستہ باشند پس
 جا دار و کہ فارسیان این را از اطالی گرفته
 باشند و لیکن الاقل اقوی من الاخر و نسبت
 معنی دوم عرض می شود کہ فرید علیہ سمان
 بال است نریاوت ہای ہوز و ر آخر کہ بر
 معنی ہنہش گذشت خبرین نیست کہ مفسر است
 از لغت انگلیسی (ارو) (۱) و کچھو ایرغنج
 بال گوید کہ بالہ در عربی ظرفی باشد کہ در (۲) و کچھو بال کے نوین معنی -

بال لقبول سروری و برہان و رشیدی
 و سراج بفتح لام (۱) بمعنی جوال و کالہ
 نیز گویند (اویب صابر ۵) چون کیر در
 سپو ختم اندر کشش تمام ہو و یدم گس فرخ
 باشد بالہ صاحب جہانگیری بذکر معنی
 بال گوید کہ بالہ در عربی ظرفی باشد کہ در (۲) و کچھو بال کے نوین معنی -

خوشبونی ہانہند و (۲) لقبول روزنامہ
 جوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار رقص کہ صاحب رہنما جوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار

بالہ و اون استعمال بمعنی رقص کردن است
 کہ صاحب رہنما جوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار

<p>(بالہ و اوئد) را یعنی رقص کروند نوشته کہ ماضی مطلق ترکیب فارسی کے ساتھ (شکستہ ہالی) بمعنی ہمین مصدر است و متعلق بمعنی دوم لفظ بالہ کہ گذشت (ار و و) رقص کرنا۔ ناچنا۔ نے اس مرکب کا ذکر فرمایا ہے۔</p>	<p>بال ہما استعمال۔ مرکب اضافی است استعمال۔ صاحب اصفی</p>
<p>معنی حقیقی پر ہما و جناح ہما (ظہوری سے) ذکر میں کردہ از حسن غزنوی سندی پیش کن بال ہما و تارک اقبال و گیران بہ تافرق خود کہ بر بال و پر یافتن گذشت (ار و و) و کچھ بسایہ زراعی رسانندہ ایم (صائب سے) بال و پر یافتن۔</p>	<p>(۱۹۲۱) (۲۲۵۲)</p>
<p>و امن دولت دنیا نتوان سخت گرفت (الف) بالید (الف) بقول سروری سایہ بال ہما را بقفس نتوان کرد (ار و و) (ب) بالیدگی بمعنی نہو کرد و افروود۔ ہما کے پر اور بازو۔ مذکر۔</p>	<p>(۲۱۱۱) (۲۱۱۲)</p>
<p>بالی مرکب است از بال و یای مصدری کہ ماضی بالیدن است یعنی افرون کرید و بال و رینجا لغت عرب است بمعنی حال و نو کرد و بزرگ شد و برآمد و ہم او برد (ج) و اول پس لغت عربی را ترکیب فارسی فرماید کہ بمعنی (د) بزرگ شدن و افرون استعمال کردہ اند چنانکہ شکستہ ہالی بمعنی گردیدن و (د) نو کردن و بقول رشیدنا شکستہ حالی و شکستہ ولی و اگر شکستہ ہالی نشوونما کردن کہ متعلق بہ نواست و ہم او پرند گیریم بال بمعنی پر و جناح باشد (ار و و) ذکر معنی اول ہم کردہ صاحب سروری بر اس کا استعمال اردو میں نہیں ہے اور معنی اول و دوم قانع صاحب جہانگیری</p>	

<p>(ج) است (صائب) می کند بر فربهی پیک لاغرا اختیار بود هر که داند رنج بار یک مه از بالیدگی است (و له) بالیدگی است لازمه اللغات خلق بود فربه یک دو هفته از اشاره شد (ار و و) (الف) زیاد هوا منوکیا - ژاموا (ب) بالیدگی بقول اسم مصدر این بال که بجای اصفیه - فارسی - اسم مؤنث - منو - رویگی ژاموا - پیدایش - (ج) دی ژامونا (۲) منوکرنا - نشونا کرنا - (۳) کلنا - نما بر مونا - در آخرش آورده مصدری ساختند (۴) شگفته مونا -</p>	<p>بذکر هر دو معنی بالا گوید که معنی (۳) بر آمدن هم و بقول جامع و بحر و موارد و لوا و در بالودن که گذشت مؤلف عرض کند که (۴) معنی شگفته شدن از سرت هم و این مجاز معنی اول است سندان و طحقات بر بالیدن آسمان می آید و بالودن که گذشت مبدل این و اسم مصدر این بال که بجای خودش گذشت فارسیان بای معروف بروز یاده کردند و علامت مصدر (اون) در آخرش آورده مصدری ساختند (۴) شگفته مونا -</p>
<p>که بقاعده مقتنین فارسی مصدر جعلی است و در نفس الامر باصول مصدر اصلی که هم مصدر این یعنی بال - لغت فارسی است نه الش غیر و امر حاضر این بال و مصارع این بال که حاصل بالمصدر این بالش و بالیدگی - (کامل التصرف) مخفی مباد که همه معانی (ج) در (الف) باشد که ماضی مطلق بالیدن آرزو مصدر اصطلاحی بقول بحر یعنی افزون آرزوست مؤلف عرض کند که متعلق به معنی اول بالیدن است و بنحیال ما شگفته شدن آرزو بهتر از افزودن باشد که با معنی چهارم بالیدن تعلق دارد چنانکه گویند آرزوی مامی بال که یک شایسته بجایش را آرزوی کردیم تا ملاقات حاصل شد</p>	<p>بذکر هر دو معنی بالا گوید که معنی (۳) بر آمدن هم و بقول جامع و بحر و موارد و لوا و در بالودن که گذشت مؤلف عرض کند که (۴) معنی شگفته شدن از سرت هم و این مجاز معنی اول است سندان و طحقات بر بالیدن آسمان می آید و بالودن که گذشت مبدل این و اسم مصدر این بال که بجای خودش گذشت فارسیان بای معروف بروز یاده کردند و علامت مصدر (اون) در آخرش آورده مصدری ساختند (۴) شگفته مونا -</p>

(۲۲۶۱)

بالیڈن چیری **بالیڈن چیری** مصدر اصطلاحی افزون

و مکالمہ ہم (اردو) آرزو زیادہ

شدن و نشوونما یافتن و برآمدن و شگفتہ ہونا

ہونا۔ اور ہمارے معنون کے لحاظ سے آرزو چھوٹا

آن چیز باشد و این مصدر عام است و بالیڈن

بالیڈن آسمان مصدر اصطلاحی۔

آرزو و آسمان و ایر کہ گذشت داخل تقمیم

بمعنی شگفتہ شدن آسمان است کہ مراد

ہمین مصدر باشد (ظہوری ۵) ذوق و

از سرت اوست و متعلق بمعنی چہارم

بالیڈن کا ہیدن است کہ گم شدن و رخو و نما

بالیڈن (ظہوری ۵) ببالہ آسمان چون

یا نیست این (اردو) کسی چیز کا بڑھنا۔

در سرفرازی کہ خورشیدش بچسبید و سجید

نشوونما پانا۔ ظاہر ہونا شگفتہ ہونا۔

خاک و ریش نقش زمین کردست (اردو)

بالیڈن حیا مصدر اصطلاحی۔ افزون

آسمان کا شگفتہ ہونا سرت سے پھولنا۔

حیا باشد متعلق بمعنی اول بالیڈن (سبیل

بالیڈن ایر مصدر اصطلاحی۔ لغو و عضو

خران عاشقان باشد بہار بزم معشوقان

تسلسل باشد کہ ایر بمعنی عضو تناسل گذشت

کہ آنجا تا حیا می بالدا اینجا رنگ می گرو و بکو

و این متعلق است بمعنی دوم بالیڈن بر

(اردو) حیا کا زیادہ ہونا۔

سبیل مجاز کہ لغو و ہم داخل ہو باشد (وطوط

بالیڈن قد مصدر اصطلاحی۔ ٹوکرون

بالیڈن (ظہوری ۵) بپیرین ہینا

و بزرگ شدن باشد (ناصر بچہ ۵) ز بالیڈن

نغوظ بقول آصفیہ (اردو) نغوظ

قد آن دلربای بگل سرو آزاد را ماند چای

عربی۔ اسم مذکر۔ اسادگی ذکر عضو تناسل

(اردو) قد بلند ہونا۔

کہ بڑا ہونا و کھینچنا۔

(۲۲۶۲)

(۲۲۶۳)

(۲۲۶۴)

(۲۲۶۵)